

Martina Buss

Fd. projektledare för Fram med svenskan!
Vasa universitet.
mbu@uwasa.fi

Fram med svenskan! - positiva erfarenheter och en känsla av att lyckas

Betydelsen av att kunna flera språk har alltid varit uppenbar i mindre språkområden som Finland. Språkundervisningen i Finland är av god kvalitet och det satsas på både utbildning och fortbildning av lärare så att de mest moderna undervisningsmetoderna skall nå fältet så snabbt som möjligt. I praktiken spelar dock bl.a. kommunernas finansiella och geografiska läge en stor roll i hur bl.a. svensklärarna lyckas dra nytta av det som erbjuds.

Svenskundervisning i Finland

Språkundervisningen i Finland startar i allmänhet i årskurs 3, då eleverna är 9-10 år gamla. De flesta finskspråkiga elever startar med studier i engelska som första främmande språk, men på de mest tvåspråkiga områdena längs kusten kan eleverna också starta sina språkstudier med att välja svenska. Den klart största delen av eleverna påbörjar dock sina studier i svenska i årskurs 7, när de är vid 12-13 års åldern. I Finland är det obligatoriskt för alla finskspråkiga elever att studera svenska i skolan och under hela sin utbildning. Studier i svenska är alltså obligatoriska också när det gäller studier på gymnasienivå, i yrkesutbildning, i yrkeshögskolor och på universitet.

Oro hos svensklärarna

Svensklärarna i Finland rf, som är en pedagogisk ämnesförening, arbetar med att hjälpa sina medlemmar i strävan efter välutbildade elever och studerande med goda färdigheter i svenska. Den varierande motivationen för studier i svenska samt de knappa kontakterna med autentisk svenska har emellertid oroat svensklärarna under en längre period. Vid årskiftet 2001/2002 startades ett treårigt projekt *Fram med svenskan!* med avsikt att stöda svensklärarna i deras arbete samt att motivera eleverna och studerandena till att studera svenska på alla utbildningsstadierna i Finland. Projektet *Fram med svenskan!* administreras av Svensklärarna i Finland rf och finansieras av Svenska kulturfonden och Kulturfonden för Sverige och Finland¹. Jag har fungerat som ledare för projektet från första början till slutet av 2003.

Utgångspunkter för projektet

Projektet *Fram med svenskan!* kan ses i ljuset av både statusplanering och inlärningsplanering (jfr Baker 2001: 55f), och syftet är att påverka svenskans status i skolorna samt att även påverka planeringen av svenskundervisningen (Buss 2003). Motivationen och attityderna har dessutom varit några av de viktigaste utgångspunkterna i uppläggningsplaneringen av projektet. Dessa är ju grundläggande faktorer i språkinlärningsprocessen (jfr t.ex. Spolsky 1989: 25ff) även om forskningen inte entydigt har kunnat visa på vilket sätt motivationen och attityderna hänger samman (Lightbown och Spada 2000: 49ff). Det är dock viktigt att attityderna till språktillägnet är positiva, och motivationen för att tillägna sig det nya språket är hög.

Projektet *Fram med svenskan!* strävar efter att öka elevernas och studerandenas intellektuella kapital med tanke på deras framtida behov bl.a. genom att avdramatisera undervisningen och inläringen av svenska i skolorna. Projektet fokuserar uttryckligen på muntlig svenska och på elevernas och studerandenas eget självförtroende och tillit till sina färdigheter, vilket är av intresse i synnerhet inom de områden i Finland där möjligheterna till deltagande i autentiska diskussioner på svenska är få.

Svenska i olika domäner

Inom *Fram med svenskan!* ses svenskläraren som en nyckelperson och via svenskläraren kan eleverna och studerandena komma i kontakt med de delprojekt som planerats. Det som ytterligare är gemensamt för alla delprojekt är att man strävar efter att introducera svenskan inom nya domäner och samtidigt erbjuda elever och studerande positiva erfarenheter och en känsla av att lyckas.

Projektet *Fram med svenskan!* har en egen webbplats (jfr not 1), där jag har samlat länkar till sådana andra webbplatser som torde intressera ungdomar. Målet är att introducera svenskan som ett språk för it vid sidan av finskan och engelskan och på detta sätt motivera ungdomarna till att bekanta sig med autentisk svenska inom en domän som i allmänhet intresserar ungdomar.

I ett annat delprojekt är målet att via vänklassverksamhet ge ungdomarna möjlighet att stifta bekantskap med jämnåriga ungdomar som har svenska som förstaspråk. Via gemensamma träffar och projekt som koordineras av lärarna är avsikten att påverka attityderna till svenskan, samtidigt som man eventuellt kan skapa ett behov av färdigheter i svenska. Delprojektet har samma mål även för de svenskspråkiga ungdomarna vad gäller finskan.

Det tredje delprojektet berör teater på svenska. Via teaterprojektet kan ungdomarna besöka en svenskspråkig teater i Finland och ta del av pjäser på svenska. Ungdomarna

erbjuds också möjlighet att bekanta sig med de yrken som finns inom teaterbyggnaden samt eventuellt besöka andra svenskspråkiga miljöer under samma resa.

I det fjärde delprojektet erbjuds musik på svenska till skolorna, så att ungdomarna kan delta i en svenskspråkig konsert där professionella musiker uppträder.

Med dessa delprojekt strävar man efter att via egna positiva erfarenheter på svenska väcka ungdomarnas intresse för svenska språket och samtidigt ge motivationsinjektioner för studier.

Att sätta igång den egna motorn

De delprojekt som hittills planerats inom projektet *Fram med svenskan!* har syftat till att konkretisera innehåll för undervisningen och samtidigt påvisa vilka tillgångar som finns för undervisningen bl.a. vad gäller musik, teater och Internet. Språkinläringen är knappast mest effektiv om det enda innehållet i språkundervisningen är själva språket. En osorterad grupp ungdomar behöver olika andra typer av motiverande element för att få igång sin egen motor i inläringen.

Med tanke på att man strävar efter en profilhöjning av svenskundervisningen och en statushöjning av svenska som undervisningsämne är skolan, svensklärarna och i synnerhet ungdomarna de viktigaste. Ungdomarna måste själva anse att det som erbjuds är bra, motiverande och intressant, innan någon typ av profilhöjning eller förbättring i status kan ske. Det är via positiva erfarenheter som uttrycks av de deltagande eleverna, studerandena, svensklärarna och skolorna som man kan sprida information om de möjligheter som finns tillgängliga och som kan inverka positivt på motivationen och attityderna samt höja undervisningsämnets profil och status i skolorna.

Ungdomar i första hand, språkinlärare i andra hand

Det skulle vara nyttigt för oss utbildare att grundligt fundera på bl.a. två punkter: För vilka ändamål behöver ungdomarna i verkligheten sitt andraspråk? I vilka kontexter och domäner vill ungdomarna använda sitt andraspråk? (Se även diskussionen i Buss 2002: 51ff, 63ff, 89ff.). Inom projektet *Fram med svenskan!* betonas starkt att ungdomarna i första hand är ungdomar och i andra hand språkinlärare. För att kunna identifiera sig som aktiva användare av sitt andraspråk, behöver ungdomarna ett andraspråk via vilket de kan uttrycka sig om sådant som är viktigt för dem och i de kontexter som är bekanta för dem.

Noter

1 Om projektet Fram med svenskan! se <http://www.suomenruotsinopettajat.fi/fram>.

Litteratur

Baker, C.: Foundations of Bilingual Education and Bilingualism. Clevedon; Multilingual Matters Ltd., 2001.

Buss, M.: Verb i språkbadselevers lexikon. En sociolingvistisk studie i andraspråket. Vaasa; Acta Wasaensia 105, Språkvetenskap 22, 2002.

Buss, M.: Fram med svenskan! - språkplanering för inläring av svenska. i: M. Pörn & A. Åstrand (red.): Kieli tienhaarassa. Åbo; Åbo Akademis förlag, 2003.

Lightbown, P.M. & N. Spada: How Languages are Learned. Revised Edition. Third impression. Oxford; Oxford University Press, 2000.

Projektet Fram med svenskan! [online, citerad 22.10.2003] Tillgänglig: <http://www.suomenruotsinopettajat.fi/fram>

Spolsky, B.: Conditions for Second Language Learning. Oxford; Oxford University Press, 1989.